

P.M. angående dispositionen av utredning om önskvärdheten av barnkammarskolor. (Titeln ej bestämd. Eventuellt:)

dagligen skaffe modern avlösning och därmed tillfälle till ena sysselsättning samt för att även tillgodo-

se barnens Barnen i storbarnkammaren.

I. Varför barnkammarskolor? (Inledning.)

Vård och fostran; sammansmältning av krubba och kindergarten. "Folkbarnträdgård." Olika kategorier av barn, för vilka denna sociala form av uppfostran är avsedd:

- a) De förvärvsarbetande mödrarnas barn. Dessa behöva vård under den tid modern är borta ur hemmet och vård på ett bättre sätt än som nu ofta på gator, hos grannar etc. Ur denna synpunkt endast ett vidgat verksamhetsområde för krubborna till att ta hand om allt flera barn och till att ej pressa den ekonomiska nödsynpunkten så hårt. Det finnes ett latent behov av dylik barnavård, ett behov, som ej kan utläsas endast ur de faktiska ansökningarna till barnkrubborna, bl.a. emedan med höjd kvalitet allt flera av de förvärvsarbetande mödrakategorierna skulle tillgodogöra sig denna form av vård för sina barn. För dessa barn bör storbarnkammaren i görligaste mån övertaga en hel del av den materiella omvårdnaden, så att modern vid sin hemkomst från förvärvsarbetet ej alltför hårt betungas av hushållsarbete.
- b) De syskonlösa barnen, alla de som lida av bristen på jämnåriga i den egna familjen och som av pedagogiska skäl behöva berika sin erfarenhetsvärld genom denna sociala fostran. För dessa är barnkammarsvistelse under vissa bestämda kindergartentimmar att rekommendera. Därtill kommer middagsmål eller middagssömn för några, som visa uppfostringssvårigheter i dessa avseenden och vilka för forandet av goda vanor behöva kamratmiljön och ledarinnornas pedagogiska skicklighet. Denna tidsbegränsning och dessa individuella psykologiska hänsyn gälla även nästa kategori, nämligen

* Dessa är de barn som varit i fosterfamilj eller
som varit i fosterfamilj

- c) De hemarbetande mödrarnas barn för att några timmar dagligen skaffa modern avlösning och därmed tillfälle till annan sysselsättning samt för att även tillgodosä barnens behov av omväxling i miljön.
- d) De ^{nu} av hembiträden skötta barnen. ^{- i viss utsträckning.} Det råder intet tvivel om att en välskött barnkammarskola skulle ge dessa barn en lämpligare ledning än de sällan för fostringsuppgifter riktigt lämpade hembiträdena.
- e) Några ofödda barn. Barn till mödrar, som ^{all} avstå från barn, emedan de ej finna de arrangemang, som ovan under a, c, d skildrats, tillfredsställande. Man kan alltså väl tänka sig, att den nuvarande bristen på organisationer till familjens stöd avhåller en del mödrar att skaffa till världen eljest önskade barn; mödrar, som alltså under sitt förvärvsarbete ej vill ha barn att lämna till de tillgängliga krubborna, mödrar som ej vilja överge sitt arbete för den genomgående bundenheten i hemmet och mödrar som ej vilja eller kunna anställa ^{hem} ~~barn~~biträden för sina eventuella barns tillsyn.

Alla dessa sociala skäl - vilka ju, det måste starkt betonas, tillhöra stadsbefolkningen och ha sin upprinnelse just i urbanisering och industrialisering - sammanlöpa i den nya rörelsen för barnkammarskolan, som ej uppoffrar vårdsynpunkten för barnträdgårdens pedagogiska, men ej heller offrar uppfostringssynpunkten för barnkrubbornas nödhjälpskaraktär. För att, jämsides med kravet att dessa barnkammarskolor få den lämpligast tänkbara utformningen, ändock så fast som möjligt upprätthålla bandet med hemmiljön är placering inom det egna bostadshuset eller bostadskvarteret önskvärd.

Till denna uppläggning knyter sig ganska naturligt den statistiska utredningen^{*} angående H.S.B:s lekstugors utnyttjande av olika mödrakategorier:

A. Antalet barn i lekstugan i förhållande till antalet

* Dessa är sv. kommuner som nästa kapital eller svara i framtällningen.

barn i fastigheten i resp. lekstuge- och klubbålder.

B. Förhållandet mellan lekstugans utnyttjande och familjeinkomst, lägenhetens storlek, syskonens antal undersökes, men frågan om dess publicerande bör vidare diskuteras, då en hel del speciella omständigheter här äro att ta med i räkningen.

C. Antalet heldagsbarn, fördelat på olika mödrakategorier (stickprov tagna å samtliga lekstugor i Stockholm under två dagar i april visa undantagslöst förvärvsarbetande eller obefintliga mödrar).

D. Antalet tillfälliga barn (samt kindergartebarn, som stanna längre än den för barntädgårdkundervisning bestämda tiden) i lekstugorna (stickprov utförda å två olika dagar, med skälet för barnens lekstugevistelse redovisat).

Som jämförelsematerial borde egentligen motsvarande undersökningar göras rörande såväl barnkrubborna som de privata barntädgårdarna. Man torde emellertid kunna utgå från att de förra endast utnyttjas av förvärvsarbetande mödrar, vilkas behov av krubbvistelse för barnen ju strängt kontrolleras (belagt med citat ur Barnavårdsnämndens utredning för Sthlm) samt att de senares utnyttjande knappast står i något sammanhang med ett socialt "behov" från mödrarnas sida, vilket behov ju heller aldrig efterfrågas. H.S.B:s lekstugor befinna sig mitt emellan dessa institutioner. De innebära utbredandet av det pedagogiska ^{huvudsakligen} ~~intresset~~, som barntädgårdarna representera, till allt större folkgrupper. De ge vidare ^(A-D orau) troligen en ganska god bild av i vilken utsträckning behovet av dylika institutioner till hemuppfostrans stöd verkligen förnimmes hos den stora massan av stadsbefolkningen, förutsatt alltså att dessa institutioner skötas på ett tillfredsställande sätt. Detta mått på behovet är säkert mycket mera rättvisande än beräkningen efter de faktiska ansökningarna till redan befintliga öppna barnavårdsanstalter, vilket senare beräkningssätt kommit t.ex. Centralföreningen för barnkrubbor och småbarnsskolor m.m. i Stockholm

att uttala, att något ytterligare behov ej vore för handen.

II. Barnkammarskolans uppkomst, dess historia och dess förverkligande på skilda håll i utlandet.

- a) Snabbteckning av organisationer och program för småbarnsuppfostran från Platon och hos de pedagogiska reformatorerna. Det nära sambandet med program för föräldrauppfostran beröres redan här för att visa, hur dessa två uppfostringsformer äro integrerande och ingalunda mot varandra fientliga. Puritanerna, Comenius, Pestalozzi, Aporti. Mera direkt: Oberlins "småbarnsskola" i Frankrike på 1700-talet samt fr.a. Robert Owen och Fröbel. Den olika utvecklingen av "infant schools" i England och av "Kindergarten" i Tyskland. Andra former: ecoles maternelles i Frankrike, Bewahranstalten i Tyskland. Ny era inaugurerad 1908 genom att engelska undervisningsministeriet rekommenderade den delvis nya formen "nursery school". Dess utveckling fr.a. i England och Amerika skildras, dess mer sociala karaktär i England, mer pedagogiska i Amerika. Dess inlemmande i det offentliga skolväsendet: i England genom skolreformen 1918, då det rekommenderades att inrätta barnkammarskolor över hela landet samt statsbidrag till dessa beviljades; i Amerika genom vissa lokala skolmyndigheters försorg direkt infogade i ett fullständigt folkskoleväsen (t.ex. Winnetka). Därjämte skildras ett par fristående mönster: Pestalozzi-Fröbel-haus i Berlin, Maison des Petits vid Rousseau-institutet i Genève, Montessoris Casa dei Bambini i Rom, de med bostadshus förenade i Wien. (Ev. även någon bild från lekstugan i det stora negerapartmenthuset i Chicago.)
- b) Statens inställning till denna typ av organisationer i vissa länder. Särskilt påpekas Sveriges efterblivenhet, en efterblivenhet även i förhållande till de öv-

- a) riga nordiska länderna, av vilka Finland gjort de största framstegen.
- c) Namnförbistringen beröres även i detta sammanhang. Förklaras just ur den historiska upprinnelsen å skilda platser, med skilda motiveringar och baserade å skilda pedagogiska reformidéer.

III. Uppfostringsprogrammet.

- a) Inledningsvis behandlas barnets utveckling under förskoleåldern, dess fysiska, motoriska, intellektuella, affektiva och sociala utveckling. De senare årens psykologiska rön betona starkt vikten av fostran och miljö under denna tid. Arbetsfördelning i viss mån mellan hemmet och storbarnkammaren, eller komplettering. Två huvudsynpunkter vägledande för fostran inom barnkammarskolan: utbildandet av fasta goda vanor samt den sociala fostran. Dessa göras till föremål för
- b) var sin efterföljande avdelning b och c, under upp- och
- c) märksammande av vad olika psykologiska skolor där kunna lämna av bidrag: Fröbel och Montessori (där en viss kompromissartad avvägning behöves, då elever utbildade i dessa ^{frå seminarier} ständigt strida om sina resp. systems fördelar), mental-hygiene-rörelsen i Amerika och Buhlerskolan i Wien. Efter dessa två avdelningar, som ju innesluta det pedagogiska huvudprogrammet en avdelning
- d) Den dagliga rutinen, dagsschemat. Där avvägas till slut de olika behoven av vård, en klar uppdelning göres för de barn, som endast stanna vissa timmar. Barnträdgårdsschemat - som icke får göras strikt och skolmässigt - utfylles för de andra med sömn, måltider, utevistelse och fria lekar. Det pedagogiskt värdefulla i även dessa omvårdnadsuppgifter framhålles.

IV. Materiell utrustning.

- a) Gruppindelningen kommer redan tidigare att ha något diskuterats i avd. om den sociala fostran - betydelsen av att kontakterna ej bli för slitsamt många, att grupperna hållas fasta, så att småbarnen kunna lära sig känna och känna igen kamraterna som individer. Här tagges frågan åter upp för att belysa problemen om barnkammarskolans storlek, gruppuppdelning, antalet olika rum, deras olika användning etc. En ganska enhetlig standardutrustning praktiseras över snart sagt hela världen. Bilder med några trevliga interiörer. Allt avpassat efter barnen samt med hänsyn till deras möjligheter att hjälpa till. Biutrymmen, antal toaletter etc. Kvm. utrymme pr barn i medeltal. Olika normer och olika praxis refereras.
- b) Kravet på möjligheter till utevistelse understrykes vidare starkt. Oförsvarligt att som nu tillåta barnkrubbor, där barnen icke varje dag, på vissa håll aldrig beredas tillfälle att vistas i fria luften. En ^{kringsgårdad} ~~halvt skyddad~~ lekplats med uteleksaker bör höra med till varje lekstuga samt promenader dessutom ibland företagas med de något större barnen.
- c) Inventarier: bord och stolar samt skåputrustning.
- d) Lekmaterial. Leksakerna äro arbetsmaterial för de små och skola ge dem möjligheter att öva vissa färdigheter, att utleva vissa fantasiprocesser och ge utlopp åt verksamhetsbegäret. Det psykologiskt värdefulla i leken betonas, samtidigt som detta i sin tur leder till kravet att leksakerna skola ges en sådan form att de direkt lämna uttrycksmöjligheter och locka till självverksamhet. Barnkammarskolans uppgift blir i detta avseende att lämna just lekmaterial. De imitativa leksakerna, de mekaniska tågen etc., böra däremot förbehållas de enskilda familjerna. Därför lämnas i detta sammanhang en lista på lämpliga leksaker i anslutning till praxis inom de mest progressiva barnkammarskolor-

eventuella stridsfråga är huvudsaken: fordringar på hög kvalitet. Dr. Bergmans resultat refereras, visande de olika barnavårdsinstitutionernas smittofarlighet.

b) Hälsovårdsprogram för barnkammarskolan: undersökning vid inträdet, kontinuerlig kontroll genom mätning och vägning, daglig svalginspektion (i isoleringsrummet eller i varje fall före inträdet i gemensamma avklädningsrummet), isolering av misstänkt sjuka (hemsändande eller läkarbesök). På detta sätt måste storbarnkammaren komma att motarbeta minst lika många sjukdomsmöjligheter, som de själva vålla. Räknar man in den förbättring av näringsstandarden, vari storbarnkammaren bör se en av sina nästa uppgifter, samt den förbättring av det allmänna hälsotillståndet, som regelbunden vila och frisk luft för med sig för ett stort antal tidigare i dessa hänseenden försummade barn, måste man däri finna stora positiva insatser till folkhälsans vårdande från dessa institutioners sida. Denna hälsovård bör dessutom förenas med en hälsouppefostran av barnen och en hälsoupplýsning till föräldrarna. Meddelanden böra därför sändas föräldrarna om barnkammarens matsedel etc. för att förverkliga samarbetet med hemmet, så att de bägge komplettera varandra för barnens bästa vård. Några veckors "idealmatsedel", som kostnadsberäknas, meddelas ev. i samråd med läkare. *Den tillfredsställande metoden ännu ej utarbetats.*

VI. Personalen.

VII. *Den i viss mån nya inriktningen av småbarnens vård och fostran utanför hemmet, som i Sverige redan inaugurerats genom H.S.B:s lekstugor och som i viss mån även börjar göra sig gällande i och med införandet av barnträdgårdstimmar i barnkrubborna, anläggandet av "folkbarträdgårdar" etc., fordrar att frågan om personalens kompetens tas upp till allvarlig behandling. Önskvärt vore om tillåtelse kunde erhållas att publicera min sammanfattning av*

de av Barnavårdsnämnden införskaffade uppgifterna angående personalens utbildning inom alla öppna barnavårdsanstalter i Stockholm. Den bristande ändamålsenligheten skulle då ligga i öppen dag.

Vad som kräves är "ledarinnor" - ej "lärarinnor" men ej heller "sköterskor" eller bara vakter. Utbildningen måste vara så lagd, att den tar sikte på hela barnets hela vård och fostran under en hel dag. Detta betyder en ganska väsentlig förändring av den hittills mest lämpliga utbildningen, nämligen Fröbellärarynnornas. En starkare inriktning på den psykologiska fostran bör dessutom ford-
ras. Utan någon kritik av vad som nu göres lämnas en exemplifiering av vad som hör ingå i dylika utbildningskurser.

Till personalfrågan hör dessutom vårdens effektivisering genom en lätt men tjänlig journalföring. Allt förbättringsarbete måste bygga på noggranna kunskaper om vad som brister för det enskilda barnet. Några förslag till lämpliga protokoll - eller journaler - som dels tjäna hälsokontrollen, dels förmedla samarbetet med hemmet, dels ligga till grund för den egna statistiken komma att lämnas. Frågan om intelligensprov och andra objektiva förfaranden för att utröna de enskilda barnens status, intellektuellt, emotionellt, moraliskt, beröres men lämnas utan definitiva rekommendationer, då tillfredsställande metoder ännu ej utarbetats.

VII. Föräldrarnas roll i barnkammarskolan.

Strävandet att förverkliga samarbetstanken, att lära föräldrarna känna, att de ingalunda lämna bort ansvaret för sina barn, när dessa besöka storbarnkammaren.

Mycket rikligare meddelanden än nu är vanligt böra lämnas angående barnen i barnkammaren: anteckningar om när de äta eller sova för litet, om iakttagna hälsorubbningar, om barnens utveckling och eventuella uppfostrings-

svårigheter. Föräldramöten ofta, eventuellt på grundlag av särskild föräldraförening, bildad för att stödja barnkamarskolan. Om denna föräldraförening är sammankallande undvikes det alltför ensidiga dominerandet från personalens sida. Föreståndarinnan skall dock givetvis vara med i föräldraföreningens styrelse. - Denna organisation och detta samarbete borde kunna förverkligas även vid de offentliga barnkrubborna och den skulle betaga dessa mycket av deras anstaltskaraktär.

VIII. Avslutning.

Svårigheten att publicera en kostnadsberäkning är stor. Man utvett sig aldrig för en så snild kritik, som vid dylika kalkyler. Å ena sidan önskar man ju räkna med en viss standard, särskilt om man freställer något som mönster, men man kommer ju då lätt till kostnader i överkant, som dels kunna skrämmas, dels uppkalla kritiker att bevisa, hur mycket billigare de lyckas göra "samma" sak. Å andra sidan kan man frestas att presentera låga kostnader, men får då lika lätt kritik på realiteten. En möjlighet är givetvis att presentera två mycket olika typer. - Dessa betänkligheter gäller endast publiceringen; för mera konfidentiellt bruk äro de säkert ytterst intressanta och kunna vara vägledande.

Kostnader.

I själva texten diskuteras på något ställe allmänt om kostnaderna: kraven på kvalitet, ej fattigvårdskaraktär. Svårigheten för föräldrarna att organisera och betala denna kooperativa vård, Samhällets ansvar för barnen.

I denna bilaga, som knappast är avsedd för publicering, kan en översikt över gängse kostnader lämnas. Det torde dock vara svårt att erhålla sådana, avseende andra än stockholmsförhållanden. För Stockholm kan en analys göras med ledning dels av Centralföreningens tablå över samtliga understödda barnavårdsinstitutioner, dels av H.S.B:s ekonomiska statistik. En hel del siffror äro emellertid icke jämförbara. I samråd med några arkitektkontoret borde därför kanske hellre en mönsterbarnkammare skisseras och kostnadsberäknas.

Svårigheten att publicera en kostnadsberäkning är stor. Man utsätter sig aldrig för en så omild kritik, som vid dylika kalkyler. Å ena sidan önskar man ju räkna med en viss standard, särskilt om man framställer något som mönster, men man kommer ju då lätt till kostnader i överkant, som dels kunna skrämja, dels uppkalla kritici att bevisa, hur mycket billigare de lyckas göra "samma" sak. Å andra sidan kan man frestas att presentera låga kostnader, men får då lika lätt kritik på kvaliteten. En möjlighet är givetvis att presentera två mycket olika typer. - Dessa betänkligheter gälla endast publiceringen; för mera konfidentiellt bruk äro de säkert ytterst intressanta och kunna vara vägledande.

Svårigheterna gälla även utredningarna för de särskilda städerna. Det lönar sig icke att komma med mera preciserade förslag eller ens intensivare undersökningar av de lokala möjligheterna, förrän man verkligen avväger att bygga och att inrätta lekstuga på en särskild plats. Möjligheterna till samarbete med redan förefintliga liknande institutioner måste därvidlag mycket försiktigt undersökas. Ofta äro ju dessas lokaler mindre ändamålsenliga och ett samarbete vore därför i och för sig tänkbart genom att H.S.B. toge initiativet till nybyggnad.

Dylika undersökningar av behovet av barnkammarskolor på de skilda orterna kunna givetvis göras olika grundligt. En viss orientering över läget behöver först göras, finansieringsmöjligheterna därefter klarläggas för att till slut låta de verkliga och bindande anslagsansökningarna underbyggas med mera detaljerade undersökningar av ortsförhållandena.

Olava Myrdal